

XIV KONKURS FILOZOFICZNY 2018

TEST – ETAP SZKOLNY 2018

1) Podkreśl pytania ontologiczne (1 pkt):

Lista: Czym się różni państwo od społeczeństwa? Czym jest wiedza? Co istnieje? Co to znaczy być odpowiedzialnym moralnie? Jakie są warunki poznania? Czym jest byt? Od czego zależy ocena moralna czynu? Czy są różne sposoby istnienia? Jakie zdania są zdaniami w sensie logicznym? Jaka jest definicja „istoty”?

2) Czy „ściągnięcie” na sprawdzianie jest w niektórych przypadkach etycznie uzasadnione? Przedstaw swoją tezę oraz dwa argumenty na jej uzasadnienie (3 pkt).

Teza:

.....

Argumenty:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3) Hania jest zwolenniczką pragmatycznej koncepcji prawdy. Zdanie „Leśnicy wycinają 135-letnie dęby w Puszczy Białowieskiej” uzna za prawdziwe wtedy, gdy (1 pkt):

- a. Leśnicy wycinają 135-letnie dęby w Puszczy Białowieskiej.
- b. Działanie podjęte zgodnie z tym zdaniem jest skuteczne.
- c. To zdanie jest spójne z innymi zdaniami, które Hania uznała wcześniej za prawdziwe.
- d. Jest to zdanie wypowiedziane przez eksperta w tej dziedzinie.

4) Określ i krótko uzasadnij, w jakich językach zostały sformułowane poniższe zdania wyjaśniające, dlaczego nie powinno się kłamać: filozoficznym, potocznym, religijnym (3 pkt).

- a. Kłamstwo ma krótkie nogi.

.....
.....

- b. Bóg nie popiera kłamstwa.

.....
.....

- c. Kłamstwo jest moralnie złe, jeśli jest działaniem na szkodę wspólnoty.

.....
.....

9) Uzasadnij, na czym polega różnica między „wolnością od” a „wolnością do”. Podaj dwa wzięte z życia przykłady ilustrujące tę różnicę (4 pkt).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10) Przeczytaj zamieszczony poniżej fragment tekstu i odpowiedz na trzy pytania.

Człowiek współczesny żyje w złudzeniu, iż wie, czego chce, gdy w istocie chce jedynie tego, czego się odeń wymaga. Aby zaakceptować tę prawdę, trzeba sobie uprzytomnić, że wiedzieć, czego się istotnie chce, nie jest - jak myśli większość ludzi - rzeczą łatwą, lecz jednym z najtrudniejszych zadań stojących przed każdą istotą ludzką. Jest to problem, który gorączkowo usiłujemy ominąć, przyjmując gotowe cele - za własne. Człowiek współczesny gotów jest ponieść największe ryzyko, by osiągnąć cele, będące rzekomo jego celami; lecz bezgranicznie boi się ryzyka i odpowiedzialności, jaka musiałby ponieść wyznaczając sobie własne cele. (Źródło: Erich Fromm, Ucieczka od wolności)

a. Uzasadnij, czy odpowiedzialność wiąże się z odwagą (2 pkt).

.....
.....
.....
.....
.....
.....

b. Wyjaśnij, dlaczego tak trudno człowiekowi rozróżnić własne cele od narzucanych mu przez ogół lub władzę (2 pkt).

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- c. Podaj trzy przykłady (z historii, literatury lub filmu), pokazujące sytuacje, w których jednostka gotowa jest przyjąć cudze poglądy za własne i ponieść za nie ofiarę a nawet śmierć (2 pkt).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KONIEC TESTU

TEST – PÓŁFINAL 2018

1) Spośród poniższych twierdzeń, zaznacz znakiem „+” te, które są niesprzeczne z intelektualizmem etycznym Sokratesa i znakiem „-” te, które są z tym poglądem sprzeczne (3 p).

- a. Kto wie, czym jest dobro, zła nie czyni.
- b. Janek znał przepisy prawa, ale okradł kobietę w sklepie.
- c. Bardzo małe dziecko niszczy pieniądze rodziców podczas zabawy.
- d. Ola odróżnia dobro moralne od zła moralnego, ale jest uzależniona od alkoholu i dla jego zdobycia popełnia przestępstwa.
- e. Zazdrosny mężczyzna zabił żonę, po czym targany wyrzutami sumienia próbował popełnić samobójstwo.
- f. Zaślepiiony fanatyk dokonuje zamachu bombowego na targu pełnym ludzi.

2) Spośród poniższych wypowiedzi wybierz trzy, które są niesprzeczne z tym, co Arystoteles uważał za właściwe dla szczęśliwego życia (3 p).

- a. W życiu najważniejsze jest wyrzeczenie się przyjemności.
- b. Ludzie rozsądni mają dobre życie.
- c. Ludzie głupi są szczęśliwsi od ludzi mądrych.
- d. Tylko niemądry człowiek wyrzeka się uciech zmysłowych.
- e. Zdobycie jak najszerszej wiedzy zasługuje na podziw.
- f. Warto włożyć wiele wysiłku w podtrzymanie przyjaźni.

3) Przyporządkuj przekonaniom na temat przyjaźni odpowiadające im poglądy etyczne z listy poniżej (4 p).

Lista: cynizm starożytny, hedonizm, epikureizm, stoicyzm.

- a. Nie zawieram bliskich znajomości, bo z tego wynikają liczne zobowiązania....
- b. Posiadanie przyjaciół jest źródłem przyjemności i daje poczucie, że jestem potrzebny.....
- c. Najbardziej lubię swoich kolegów/koleżanki za to, że mogę obżerać się z nimi chipsami i popijać colę.....
- d. Jestem wierny przyjaźniom tylko do pewnych granic, bo nawet dla przyjaciela nie posunąłbym się do przestępstwa.....

4) Wyobraź sobie, że potrzebujesz pieniędzy na drogie lekarstwa dla swojej ciężko chorej córki. Znajdujesz portfel z dużą sumą pieniędzy i dowodem osobistym właściciela. Na podstawie znajomości poniższych stanowisk etycznych uzasadnij, co według Ciebie należałoby zrobić kierując się:

- a. utylitaryzmem Johna Stuarta Milla (2 p).

.....
.....

b. etyką moralnego obowiązku Kanta (2 p).

.....
.....

5) Wybierz, w której z opisanych sytuacji pełnoletni pan Z. ponosi odpowiedzialność moralną. Więcej niż jedna odpowiedź jest poprawna (4 p).

- a. Przeczytał w gazecie, że jacyś nieznani mu ludzie zginęli w wypadku samochodowym.
- b. Będąc chory na serce lekceważył chorobę, nie brał leków i doznał ataku serca prowadząc samochód, powodując poważny wypadek.
- c. Spiesząc się na spotkanie towarzyskie znacznie przekroczył dozwoloną prędkość.
- d. Jadąc sprawnym samochodem z prędkością dostosowaną do warunków na drodze, nie zdołał uniknąć potrącenia osoby, która wybiegła zza drzewa kompletnie zaskakując kierowcę.
- e. Wysiadł z samochodu, nie włączyny hamulca ręcznego. Samochód się stoczył i potrącił osobę.
- f. Jadąc samochodem pożyczonym od kolegi zatrzymał się i poszedł do sklepu zostawiając kluczyki w stacyjce. Samochód został skradziony.

6) Zapoznaj się z następującą definicją sceptycyzmu: „(...) postawa sceptyczna polegała na epoché, czyli zawieszeniu sądów. Epoché to nie teoretyczna teza, lecz postawa życiowa zalecana, aby uniknąć cierpienia i być szczęśliwym. Postawa ta polegała na niewyrokowaniu, czyli niewydawaniu żadnych sądów, na życiu bez przekonań” (źródło: R. Ziemińska, *Historia sceptycyzmu*, s. 21). Następnie przeczytaj dwa poniższe fragmenty tekstów XVIII-wiecznego filozofa, Davida Hume’a i odpowiedz na pytania.

Tekst A: (...) zdaje się rzeczą pewną, że chociaż człowiek w przystępie złego humoru, pod wpływem intensywnego rozmyślenia o licznych sprzecznościach i niedoskonałościach ludzkiego rozumu, odrzec się może całkowicie wszelkich przekonań i poglądów, to niepodobna przecież, aby wytrwał w zupełnym tym sceptycyzmie lub aby przejawiał go w swoim postępowaniu przez parę choćby godzin. Napierają nań przedmioty zewnętrzne, niepokoją go namiętności, jego filozoficzna melancholia rozprasza się (...), ogólnie biorąc, nic śmieszniejszego nad zasady starożytnych pirrończyków, jeżeli naprawdę, jak to się o nich mówi, usiłowali na wszystko rozciągnąć ten sam sceptycyzm.

(Źródło: D. Hume, *Dialogi o religii naturalnej*, s. 9-10)

Tekst B: Istnieje, w rzeczy samej, sceptycyzm bardziej roztropny, czyli filozofia akademicka, która może być zarówno trwała, jak i użyteczna i która może częściowo wyrastać z owego pyrronizmu czy też ze sceptycyzmu nieumiarkowanego, o ile jego błahe wątpliwości zostaną do pewnego stopnia

skorygowane przez zdrowy rozsądek oraz refleksję. Znakomita większość rodzaju ludzkiego zdradza naturalną skłonność do wyznawania poglądów w sposób zdecydowany i dogmatyczny; dostrzegając zaś tylko jedną stronę przedmiotu i nie mając pojęcia o jakichkolwiek równoważących argumentach, oddają się pochopnie we władanie zasad, ku którym mają inklinacje; nie wykazują też żadnej pobłażliwości wobec tych, którzy mieć mogą przeciwne odczucia(...). Lecz gdyby tego rodzaju dogmatyczni myśliciele zyskali świadomość zadziwiającej zawodności ludzkiego rozumu (...), to refleksja taka w naturalny sposób zainspirowałaby ich do większej skromności i umiarkowania, podważając ich dumne mniemanie o sobie i osłabiając ich uprzedzenia wobec oponentów.

(Źródło: D. Hume, *Badania dotyczące rozumu ludzkiego*, s. 130)

- a. Na podstawie tekstu A zrekonstruuj argument Hume'a przeciw pyrronizmowi (sceptycyzmowi nieumiarkowanemu) oraz uzasadnij, podając jeden argument, czy zgadzasz się z przeprowadzoną przez Hume'a krytyką pyrronizmu (2 p).

.....
.....
.....
.....

- b. Na podstawie tekstu B podaj definicję sceptycyzmu „bardziej roztropnego” oraz jego główną, według Hume'a, zaletę (2 p).

.....
.....
.....

- c. Uzasadnij, za pomocą jednego argumentu, czy taki „bardziej roztropny” sceptycyzm jest czy nie jest potrzebny w debacie publicznej przy rozstrzygnięciu istotnych problemów społecznych (2 p).

.....
.....

- d. Podaj na przykładzie wybranego problemu (np. społecznego lub filozoficznego), jaką postawę w dyskusji nad tym zagadnieniem przyjąłby „bardziej roztropny sceptyk” (2 p).

.....
.....
.....

- 7) Kasia jest przekonana o istnieniu duszy i ciała jako dwóch niezależnych i odrębnych od siebie substancji. Wybierz z listy poniżej stanowisko filozoficzne, które reprezentuje Kasia oraz zdefiniuj w jednym zdaniu stanowisko przeciwne (2 p).

Lista: materializm, monizm substancjalny, dualizm psychofizyczny, spirytyzm

.....
.....
.....

8) Podaj jeden argument za i jeden argument przeciw koncepcji człowieka, jaką głosił Thomas Hobbes (2 p).

.....
.....
.....

9) Uzasadnij, czy hitlerowski oficer panujący nad więźniami i bezgranicznie posłuszny Hitlerowi jest ilustracją Nietzscheańskiej koncepcji nadczłowieka (2 p).

.....
.....
.....

10) Wskaż jedną z najważniejszych wartości, jakimi się kierują polityczni liberałowie oraz jeden zarzut, jaki może być stawiany ich koncepcji (2 p).

.....
.....
.....
.....

11) Przeczytaj poniższy fragment tekstu żyjącego współcześnie etyka, Petera Singera i odpowiedz na pytania.

Pierwsza przesłanka: Cierpienie i śmierć spowodowane brakiem jedzenia, mieszkania i opieki medycznej są złem.

Druga przesłanka: Jeżeli jesteś w stanie zapobiec złu, nie ryzykując, że takie samo bądź prawie takie samo zło przydarzy się tobie, niesłusznie jest tego nie uczynić.

Trzecia przesłanka: Wspierając organizację dobroczynną, możesz zapobiec złu - cierpieniu i śmierci spowodowanym brakiem jedzenia, mieszkania i opieki medycznej - bez ryzyka, że takie samo bądź prawie takie samo zło dosięgnie ciebie.

Wniosek: Jeśli nie wspierasz organizacji dobroczynnych, postępujesz niesłusznie.

(...) Wspieranie obcych ludzi, zwłaszcza tych spoza naszej społeczności, być może jest dobre, lecz nie uważamy, byśmy musieli to robić. Ale jeśli przedstawiony wyżej dowód jest słuszny, to wówczas dopuszczalne dla wielu z nas zachowanie powinno być teraz widziane w nowym, mrocznym świetle: gdy wydajemy nadwyżki naszych funduszy na koncerty lub modne buty, wykwintny obiad i dobre wino albo wakacje w dalekich krajach, to postępujemy niesłusznie.

(Źródło: P. Singer, Życie, które możesz ocalić, s. 38 i s. 42)

a. Na podstawie pierwszej przesłanki powyższego dowodu podaj, jakie znane Ci stanowisko etyczne może reprezentować Singer (1 p).

.....

b. Uzasadnij, za pomocą jednego argumentu, czy zgadzasz się (lub nie) z drugą przesłanką dowodu Singera (2 p).

.....

.....

.....

.....

c. Uzasadnij, czy zgadzasz się (lub nie) z wnioskiem Singera, że jeśli nie wydajemy nadwyżek naszych funduszy na wsparcie organizacji dobroczynnych lub inną formę pomocy potrzebującym, to postępujemy niesłusznie (2 p).

.....

.....

.....

.....

d. Podaj krótkie hasło reklamowe promujące lub odrzucające ideę Singera (1 p).

.....

KONIEC TESTU

PYTANIA – FINAŁ 2018

- 1) Podaj argument za i przeciw twierdzeniu, że człowiek posiada wolną wolę.
- 2) Uzasadnij, czy według F. Nietzschego Jezus spełniałby warunki bycia nadczłowiekiem.
- 3) Omów oraz podaj argument za lub przeciw Thomasa Hobbesa koncepcji człowieka.
- 4) Wyjaśnij, jak można rozumieć Pascalowskie określenie człowieka jako trzciny myślącej.
- 5) Omów, co u Camusa znaczy stwierdzenie, że świat jest absurdalny. Podaj przykłady zachowań, które można uznać za odpowiedź na absurdalność świata.
- 6) Podaj argumenty za i przeciw twierdzeniu, że kultura konsumpcyjna zniewala człowieka.
- 7) Uzasadnij, na ile człowiek może swoją godność utracić, a na ile jest to niemożliwe.
- 8) Uzasadnij, czy determinizm może prowadzić do fatalizmu.
- 9) Omów, co oznacza stwierdzenie Sartre'a „piekło to inni”.
- 10) Uzasadnij, czy rację miał Sokrates twierząc: „Kto wie, czym jest dobro, zła nie czyni”.
- 11) Uzasadnij, jak współcześnie można interpretować postulat Sokratesa „troski o duszę”.
- 12) Podaj różnice między hedonistycznym a epikurejskim poglądem na dobre życie.
- 13) Wyobraź sobie sytuację finansowego wykorzystywania ludzi przez oszustów. Dokonaj moralnej oceny tej sytuacji z perspektywy obiektywizmu i relatywizmu etycznego.
- 14) Omów imperatyw kategoryczny Kanta i podaj przykłady jego zastosowania.
- 15) Uzasadnij, czy etyka chrześcijańska zalicza się do stanowisk obiektywizmu etycznego.
- 16) Załóżmy, że znalazłaś/eś na ulicy tysiąc złotych. Uzasadnij, jak należałoby wykorzystać to znalezisko kierując się utylityzmem Milla, a jak kierując się hedonizmem.
- 17) Omów koncepcję złotego środka Arystotelesa.
- 18) Uzasadnij, czy wolałbyś/wolałabyś być starożytnym stoikiem czy starożytnym cynikiem.
- 19) Uzasadnij, czy współcześnie Państwo Platona byłoby uważane za ustrój totalitarny.
- 20) Omów koncepcje umowy społecznej Hobbesa i Rousseau i uzasadnij, która z nich jest bliższa Twojemu stanowisku.
- 21) Omów na wybranych przykładach pojęcie elitaryzmu.
- 22) Omów różnice między socjalizmem a kapitalizmem a także wady i zalety obu ustrojów.
- 23) Zdefiniuj pojęcie feminizmu oraz stojące przed nim wyzwania i zagrożenia.
- 24) Wyjaśnij, czy teizm jest racjonalnie uzasadnionym stanowiskiem.
- 25) Omów, na czym polega współczesny spór o prawa/interesy zwierząt.
- 26) Podaj przykłady współczesnego łamania praw człowieka oraz uzasadnij, na jakiej podstawie prawa człowieka powinny być fundamentalne

- 27) Podaj klasyczną definicję prawdy i przedstaw do niej dwa zarzuty.
- 28) Omów pojęcie sceptycyzmu i uzasadnij, czy można go odeprzeć.
- 29) Omów, co oznacza stwierdzenie Sokratesa „wiem, że nic nie wiem”. Czy to znaczy, że ten filozof był sceptykiem?
- 30) Omów, na czym polegała metoda majeutyczna Sokratesa i czy byłaby ona współcześnie skuteczna.
- 31) Zdefiniuj pojęcie wiedzy oraz przedstaw zarzuty wobec wybranego stanowiska.
- 32) Omów wybraną nieklasyczną koncepcję prawdy.
- 33) Wskaż na istotne różnice między stanowiskami racjonalizmu i empiryzmu.
- 34) Omów, jakie znaczenie dla systemu Kartezjusza ma stwierdzenie cogito ergo sum.
- 35) Uzasadnij, czy według Locke’a posiadamy wiedzę wrodzoną.
- 36) Omów, na czym polegał zakład Pascala i uzasadnij, czy przekonałby niewierzącego.
- 37) Omów koncepcję idei Platona.
- 38) Porównaj koncepcję idei Platona z koncepcją formy i materii Arystotelesa.
- 39) Omów problem relacji dusza – ciało na przykładzie koncepcji Kartezjusza.
- 40) Omów, jak Augustyn stara się rozwiązać problem zła i jakie zagrożenia niesie ten problem dla religii.
- 41) Omów koncepcję czasu św. Augustyna.

TEMATY PRZEMÓWIENI – FINAŁ 2018

- 1) Współczesne recepty na szczęście, czyli czego możemy się nauczyć od starożytnych filozofów lub czego oni mogliby się nauczyć od nas?
- 2) Czy demokracja jest najlepszą formą rządu?
- 3) Świat technologii to zmierzch filozofii?
- 4) Fora dyskusyjne, blogi, influencerzy, hejterzy, czyli kondycja nauki i racjonalnego myślenia w dobie internetu.
- 5) Człowiek jako homo religiosus, czyli czy religia jest potrzebna?
- 6) Czy swoboda wypowiedzi powinna mieć swoje granice?
- 7) Wirtualna rzeczywistość przyszłą formą eskapizmu? Nowe możliwości i zagrożenia.
- 8) Kobiecość, męskość, a może multigender? Współczesne problemy z tożsamością płciową.
- 9) Powszechne prawo do posiadania broni, czyli czy istnieją granice obrony własnej?
- 10) Człowiek wobec natury. Czy jesteśmy moralnie zobowiązani do ochrony przyrody?
- 11) Czy mózg jest sprowadzalny do umysłu?
- 12) Czy jesteśmy odpowiedzialni moralnie za błędy, które popełniliśmy w młodości?
- 13) Czy tolerancja powinna mieć swoje granice?
- 14) Kto jest odpowiedzialny, jeśli autonomiczny samochód potrąci pieszego ze skutkiem śmiertelnym? Problemy etyczne przyszłości.
- 15) Dlaczego jest raczej „coś” niż nic?
- 16) Czy współczesnej nauce metafizyka jest jeszcze potrzebna?